

УДК 341.1

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-47-1-391-401>

СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Нестерович В.Ф.

THE SYSTEM OF INTERNATIONAL STANDARDS OF LOCAL SELF- GOVERNMENT IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF POWER

Nesterovych V.F.

Метою статті є визначення системи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади. **Методологія.** Для дослідження проблеми системи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади використано компаративний, порівняльно-правовий, системно-структурний, історичний та інші наукові методи. **Наукова новизна** публікації полягає в визначенні системи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади. У статті зазначено, що все помітне місце у врегулюванні місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади починають відігравати міжнародні акти, метою яких є вироблення загальних та універсальних стандартів у цій сфері, які мають гармонійно поєднуватися з національними, регіональними та місцевими особливостями місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади шляхом їхнього доповнення та збагачення передовими міжнародними практиками. З поглибленням глобальних та інтеграційних чинників, роль міжнародних актів у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади буде тільки посилюватися. **Висновки.** Система міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади є досить розгалуженою та складною, що обумовлено наступними ознаками: 1) багатомірністю місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади; 2) встановлення міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади на різних рівнях різними міжнародними організаціями; 3) встановлення міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади як нарівні «жорсткого права», так і «м'якого права»; 4) надзвичайно високою динамічністю розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади, яке знаходиться під впливом глобальних та інтеграційних чинників, наслідком чому є поглиблення демократії на місцевому рівні та подальша децентралізація влади.

Ключові слова: міжнародні стандарти, «жорстке право», «м'яке право», місцеве самоврядування, децентралізація.

Постановка проблеми. Важливою та невід'ємною ознакою сучасної демократичної держави є розвинене та самодостатнє місцеве самоврядування, ключову роль в якому

відіграють спроможні територіальні громади. Якою б ефективною не була центральна державна влада, вона за своєю природою не може та не повинна вирішувати те коло

питань, які стосуються особливостей місцевого розвитку в межах окремих територіальних громад, особливо в умовах децентралізації влади. Саме на місцях краще видно наявні проблеми в розвитку територіальних громад та як правило простежується більш глибоке та виважене розуміння шляхів їхнього вирішення. Тому завдання демократичної держави полягає у тому, щоб вона не лише гарантувала на конституційному рівні місцеве самоврядування, але й створила реальні політичні, правові, фінансово-економічні, культурні та соціальні чинники, які б забезпечили ефективне місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади. Одним із важливих чинників в удосконаленні місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади є гармонізація національних, регіональних та місцевих особливостей місцевого самоврядування з відповідними передовими міжнародними практиками.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади знайшло своє відображення у наукових працях Батанова О. [1, 2], Баймуратова М. [3, 4], Бориславської О. [5], Григор'єва В. [3], Демченко І. [6, 9], Заверухи І. [5], Захарченко Е. [5], Камінської Н. [7, 8], Копиленко О. [9], Мішина Н. [10], Петришина О. [11], Федоренка В. [12], Чернеженко О. [12] тощо. Окремі аспекти системи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади знайшли відображення і в публікаціях автора цієї статті [13, 14, 15].

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення системи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади шляхом аналізу міжнародних актів, які були прийняті різними міжнародними організаціями та

наднаціональними об'єднаннями у сфері місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. У вступі до Переглянутої Європейської хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті 2003 року слушно вказується, що «легітимність демократичних інститутів може бути поставлена під сумнів через відстань між місцями, в яких приймаються рішення, і людьми, на яких ці рішення впливають. Місцеві та регіональні органи влади мають перевагу в тому, що вони знаходяться до громадян найближче з усіх інших органів, і оскільки вони розпочинають справжній діалог і встановлюють партнерські стосунки з людьми, що живуть на їх території, їхня політика може стати по-справжньому демократичною, актуальною й ефективною, тому що вона заснована на потребах громадян» [16, с. 6].

Органи місцевого самоврядування (англ. Local government, Local self-government) – це органи публічної влади, які сформовані територіальними громадами та наділені повноваженнями вирішувати питання місцевого значення. Органи місцевого самоврядування є важливим видом органів публічної влади, від ефективності діяльності яких значною мірою залежить якість життєдіяльності територіальних громад та розвиток відповідних територій, особливо в умовах децентралізації влади. Органи місцевого самоврядування як вид органів публічної влади прямо передбачені більш ніж 100 конституціями держав з різних регіонів світу, що у свою чергу говорить, що місцеве самоврядування вже давно утвердилося як невід'ємна складова сучасного демократичного урядування в умовах децентралізації влади.

Останнім часом можна побачити стійку тенденцію, що у врегулюванні місцевого самоврядування все помітне місце починають відігравати міжнародні акти, метою яких є

вироблення загальних та універсальних стандартів у цій сфері, які мають гармонійно поєднуватися з національними, регіональними та місцевими особливостями місцевого самоврядування шляхом їхнього доповнення та збагачення передовими міжнародними практиками. З поглибленням глобальних та інтеграційних чинників, роль міжнародних актів у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади буде тільки посилюватися. З огляду на те, що місцеве самоврядування має свою регіональну специфіку, більш поширеним є утвердження міжнародних стандартів місцевого самоврядування за регіональною ознакою та певною сферою вирішення питань місцевого значення.

Основними причинами активізації вироблення міжнародних стандартів у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади слід назвати:

1) глобалізація, наслідком якої є зближення стандартів регулювання місцевого самоврядування у різних регіонах світу;

2) інтеграція, у результаті якої все помітніше поглиблюється співробітництво між регіонами та містами, що належать до різних держав;

3) вплив «глобальних грошей», за яких іноземні інвестори, що вкладаються у регіональні та місцеві проекти інших держав, хочуть працювати в стабільних та зрозумілих умовах з чіткими правилами гри;

4) посилення демократизації влади, у тому числі й на місцевому рівні, що постійно потребує запровадження нових підходів, які є більш адаптованими до сучасних умов;

5) підвищення людської мобільності в умовах відкриття державних кордонів або спрощення перетину кордонів, за якої іноземці більш активно почали переміщуватися у пошуках нової роботи, навчання, відпочинку чи взагалі постійного проживання.

Безумовно, що система міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади буде в майбутньому помітно вдосконалена після двох глобальних викликів, які сталися практично один за одним та виявили певні прогалини у цій сфері суспільних відносин.

Перший глобальний виклик пов'язаний з початком у 2019 році пандемії коронавірусної хвороби, спричинена SARS-CoV-2, в результаті якого як центральна, так і місцева влада виявилися неготовими до протидії поширення коронавірусу у вигляді зваженого підходу щодо встановлення карантинних обмежень, а також подолання наслідків масового захворювання населення коронавірусною хворобою. Станом на 11 березня 2024 року офіційна статистика свідчить, що Covid-19 інфікував майже 704 мільйони людей, а саме 703996641 осіб. Спалахи захворювання було зафіксовано в 229 країнах (включно з автономними територіями). Відсоток одужань серед інфікованих становить 95,9%, тобто 674961136 осіб. Для 1% заражених хвороба закінчилася летально. Всього від Covid-19 загинуло понад 7 мільйонів людей, а саме 7004688 осіб. Наразі хворіє ще 3,1% світового населення, що складає 22030817 осіб. В Україні на Covid-19 захворіло 13,5% населення, що становить 5557995 осіб. З них 98% (5445577 осіб) одужали, а 2% (112418 осіб) померли. Від початку пандемії в Україні було проведено щонайменше 32,6 мільйона тестів для діагностики Covid-19 [17].

Другий глобальний виклик пов'язаний з агресивною війною росії проти України, апогеєм якої стало неоголошене повномасштабне вторгнення російських військ на суверенну територію України. Внаслідок грубого порушення росією фундаментальних принципів міжнародного права мільйони мешканців України були вимушені тікати від агресивних військових

дій росії на суверенній території України та шукати прихисток у більш спокійних регіонах України чи навіть за кордоном. Ні Україна, ні європейські держави виявилися неготовими до такого великого потоку внутрішньо переміщених осіб та біженців у результаті війни, яка безпідставно була розв'язана росією проти України. Зокрема, за розрахунками, яке наводиться Центром економічної стратегії, станом на кінець червня 2023 року за межами України через війну перебуває від 5,6 до 6,7 мільйонів українців. Це на 300-500 тисяч більше порівняно з кінцем 2022 року, коли їх кількість складала від 5,3 до 6,2 мільйонів. Причинами цього стали атаки на енергосистему України взимку 2022-2023 років, посилення ракетних ударів росії по мирних містах у травні та підбив Каховської ГЕС на початку червня 2023 року. Більшість біженців складають жінки (зокрема 18% – жінки віком 35-49 років) та діти. Дослідження зазначає, що за даними Європейської служби статистики, станом на травень 2023 року найбільша частка українських біженців знаходиться в Німеччині (27%) та Польщі (24%). Велика кількість українських біженців втратила значну частину своїх доходів після початку повномасштабного вторгнення [18, с. 5].

Утвердження міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади здійснюється у рамках діяльності таких міжнародних організацій та міжнародних мереж як Об'єднані міста та місцеві органи влади (англ. United Cities and Local Governments, UCLG), яка була створена шляхом об'єднання в 2004 році трьох міжнародних асоціацій: Міжнародного союзу місцевих властей (IULA), Міждержавна федерація об'єднаних міст (FMCU), Metropolis, Рада Європи (англ. Council of Europe), Рада європейських муніципалітетів та регіонів (англ. Council of European

Municipalities and Regions, CEMR), Організація арабських міст (Arab Towns Organization, ATO), Союз міст Балтії (англ. Union of the Baltic Cities, UBC) тощо.

Серед загальносвітових міжнародних актів, які пов'язані з місцевим самоврядуванням в умовах децентралізації влади, слід назвати два основних: 1) Всесвітню декларацію місцевого самоврядування 1985 року (англ. IULA Worldwide Declaration of Local Self-Government) [19]; 2) Міжнародну хартію про охорону історичних міст (англ. Charter on the Conservation of Historic Towns and Urban Areas), також відома як «Вашингтонська хартія» 1987 року [20].

Рада Європи відіграє ключову роль у встановленні регіональних міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в Європі. В межах її діяльності було прийнято низку міжнародних актів у цій сфері. Вагомим кроком у напрямі розробки та впровадження загальноєвропейських стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації стало заснування у 1994 році Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи (Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe). Цей орган налічує 636 членів, які обіймають виборні посади (депутати регіональних чи муніципальних рад, мери або президенти регіональних органів влади) і представляють понад 130 тисяч місцевих та регіональних органів влади у 46 європейських країнах [21]. З початком діяльності Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи значно активізувалася робота зі встановлення загальноєвропейських стандартів місцевого самоврядування, беручи до уваги специфіку розвитку різних регіонів і місцевостей.

До числа основних міжнародних актів у сфері місцевого самоврядування в умовах

децентралізації влади, які були прийняті в рамках Ради Європи, слід віднести:

1) Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (англ. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities) також відому як «Мадридська конвенція» 1980 року [22];

2) Європейську хартію регіонального/просторового планування (англ. European regional/spatial planning Charter) також відому як «Торремолінська хартія» (англ. Torremolinos Charter) 1983 року [23];

3) Європейську хартію місцевого самоврядування (англ. European Charter of Local Self-Government) 1985 року [24];

4) Конвенцію про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні (англ. Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level) [25];

5) Європейську хартію міст I (англ. European Urban Charter I) 1992 року [26];

6) Європейську хартію міст II: Маніфест нової урбаністики (англ. European Urban Charter II: Manifesto for a new urbanity) 2008 року [27];

7) Європейську декларацію прав міст (англ. European Declaration of Urban Rights) 1992 року [28];

8) Хартію Конгресу місцевих і регіональних влад Європи (англ. Charter of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe) 1994 року [29];

9) Переглянуту Європейську хартію про участь молоді в місцевому та регіональному житті, що не має статусу конвенції (англ. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life) 2003 року [16];

10) Хартія європейських сталих міст і селищ на шляху до сталого розвитку (Ольборзька хартія): схвалена учасниками

Європейської конференції зі стійких міст і містечок, що відбулася в Ольборзі, Данія, з 24 по 27 травня 1994 року [30].

У межах діяльності Ради Європи було прийнято низку міжнародних документів "м'якого права" (англ. soft law), які стосуються різних аспектів демократії на рівні місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади. Серед цих актів особливе місце займають чотири кодекси, ухвалені в різні роки, які відображають найефективніші практики у відповідних сферах демократії, зокрема на рівні місцевого самоврядування: 1) Кодекс належної практики у виборчих справах, ухвалений Венеціанською Комісією 18-19 жовтня 2002 року (англ. Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report, CDL-AD(2002)023rev) [31]; 2) Кодекс належної практики щодо референдумів (англ. Code of Good Practice on Referendums, CDL-AD (2007) 008rev), ухвалений Радою з демократичних виборів 16 грудня 2006 року та Венеціанською Комісією 16-17 березня 2007 року [32]; 3) Кодекс належної практики щодо політичних партій (англ. Code of Good Practice in the field of Political Parties, CDL-AD (2009) 002), ухвалений Венеціанською Комісією 12-13 грудня 2008 року [33]; 4) Кодекс кращих практик участі громадянськості у процесі прийняття рішень (англ. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process, CONF/PLE(2009)CODE1), ухвалений Конференцією міжнародних неурядових організацій Ради Європи на засіданні 1 жовтня 2009 року [35].

Отже, встановлення у рамках Ради Європи міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади ґрунтується на взаємодії двох підходів: «жорсткого» права (загальнообов'язкові міжнародні договори) та «м'якого» права (рекомендаційні міжнародні документи).

Кількісне домінування «м'якого» права зумовлено складністю уніфікації стандартів місцевого самоврядування через територіальну, економічну, соціальну та культурну різноманітність. Тому рекомендаційний характер документів «м'якого права» у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації є більш продуктивним, гнучким і динамічним, оскільки не потребує складних і тривалих процедур ратифікації, як це необхідно для міжнародних договорів «жорсткого права».

Активні зусилля зі створення європейських стандартів у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації не обмежуються лише діяльністю Ради Європи, а також здійснюються іншими міжнародними організаціями. Наприклад, у рамках Європейської конференції з питань стійких міст, яка є платформою Європейського Союзу для покращення діалогу між різними рівнями ЄС у 1994 році було прийнято Хартію європейських стійких міст і містечок на шляху до сталого розвитку (англ. Charter of European Sustainable Cities and Towns Towards Sustainability), також відому як «Ольборгська Хартія» (англ. Aalborg Charter) [30]. Крім того, в рамках міжнародної мережі «Союз міст Балтії» (англ. Union of the Baltic Cities, UBC), що об'єднує понад 100 міст регіону Балтійського моря, 13 жовтня 2001 року в місті Росток було ухвалено Соціальну Хартію міст-членів Союзу Балтійських міст (англ. Social Charter for Member Cities of the Union of the Baltic Cities) [35].

Аналіз міжнародних документів у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади говорить, про все більш активне визначення засад багаторівневості місцевого самоврядування, яке вже давно отримало своє закріплення на національному, регіональному та локальному рівнях. У сучасному міжнародному досвіді виділяються два основні рівні органів

місцевого самоврядування: 1. Регіональний рівень – органи місцевого самоврядування представляють спільні інтереси територіальних громад. У рамках регіонального рівня виділяються два субрівні органів місцевого самоврядування, до яких зазвичай належать обласні та районні ради. 2. Місцевий рівень – органи місцевого самоврядування представляють інтереси лише однієї територіальної громади. До місцевого рівня органів місцевого самоврядування належать міські, районні в містах, селищні та сільські ради.

У міжнародному досвіді органи місцевого самоврядування за способом формування здебільшого поділяються на три види: 1. Призначувані – посадовий склад органу місцевого самоврядування набуває своїх повноважень шляхом призначення. 2. Виборні – органи місцевого самоврядування формуються за результатом проведення виборів. До виборних органів місцевого самоврядування як правило належать місцеві ради усіх рівнів. 3. Змішаного типу – частина органу місцевого самоврядування формується за результатами проведення виборів, а інша частина шляхом призначення.

Важливою міжнародною тенденцією щодо розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади є посилення ролі територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення, унаслідок чого територіальні громади помітно збільшують свій вплив на якісний склад та діяльність органів місцевого самоврядування. Ефективність та підзвітність органів місцевого самоврядування значною мірою залежить від спроможності територіальних громад постійно та активно приймати участь у вирішенні питань місцевого значення. Неспроможність та слабкість територіальних громад, що виявляється в їх інертності, дезорганізованості та пасивності, є сприятливим підґрунтям для чисельних

зловживань та порушень у діяльності органів місцевого самоврядування. Відтак в межах не лише держави, а навіть окремого регіону, цілком ймовірно можуть функціонувати різні за ефективністю органи місцевого самоврядування – від високоефективних до вкрай неефективних.

Висновки. Система міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади є досить розгалуженою та складною, що обумовлено наступними ознаками: 1) багатомірністю місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади, яке вкрай важко комплексно врегулювати на рівні одного міжнародного акта, який би повно та всебічно визначив міжнародні стандарти для усіх сфер місцевого самоврядування; 2) встановлення міжнародних стандартів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади на різних рівнях різними міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями, а також наднаціональними об'єднаннями з урахуванням статутних завдань їхньої діяльності; 3) встановлення міжнародних стандартів як на рівні «жорсткого права», що складається з загальнообов'язкових міжнародних договорів, так і «м'якого права», яке включає міжнародні документи рекомендаційного характеру в сфері місцевого самоврядування; 4) надзвичайно високою динамічністю розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади, яке знаходиться під впливом глобальних та інтеграційних чинників, наслідком чому є поглиблення демократії на місцевому рівні та подальша децентралізація влади.

Література:

1. Батанов О. В. Сучасні міжнародні стандарти у галузі місцевого самоврядування та права людини. *Вісник АПСВТ*. 2016. №3-4. С. 60-63.
2. Батанов О. В., Кравченко В. В. Компетенція місцевого самоврядування та принципи її формування відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 2. С. 43-50.
3. Баймуратов М. О., Григор'єв В. А. Роль міжнародних стандартів місцевого самоврядування у формуванні компетенції публічної самоврядувальної (муніципальної) влади. *Одеса: ФЕНІКС* 2003. 160 с.
4. Баймуратов М. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування: від міжнародної угоди до імплементації у національне законодавство. *Вибори та демократія*. 2006. №. 4. С. 10.
5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К. : ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
6. Демченко І. С. Стан імплементації європейських правових стандартів місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2011. № 4. С. 149-157.
7. Камінська Н. В. Міжнародно-правові джерела муніципального права. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 3. С. 87-92.
8. Камінська Н. В. Ключові напрями вдосконалення законодавства України у сфері місцевого самоврядування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. №. 10. С. 84-91.
9. Копиленко О., Демченко І. Система джерел європейських правових стандартів місцевого самоврядування. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 2011. Т. 54. С. 139-145.
10. Мішина Н.В. Європеїзація конституційного права України: проблеми і перспективи. *Публічне право*. 2011. № 3. С. 12-20.

11. Петришин О. В., Петришин О. О. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1. С. 84-91.
12. Федоренко В. Л., Чернеженко О. М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах учасниках ЄС, Швейцарії та Україні: монографія. Київ: Видавництво «Ліра». 2017. 288 с.
13. Нестерович В.Ф. Посилення ролі територіальних громад у процесі прийняття нормативно-правових актів на місцевому рівні в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2014. № 3. Спеціальний випуск. С. 384-387.
14. Нестерович В.Ф. Методологія компаративного аналізу демократії участі на рівні місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2019. № 3. Ч. I. С. 44-50.
15. Нестерович В.Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 47-54.
16. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life / Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. Strasbourg, 2015. 58 p.
17. Скільки людей в Україні та світі торкнулася пандемія COVID-19: статистика захворюваності. Visit Ukraine. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3522/how-many-people-in-ukraine-and-the-world-are-affected-by-the-covid-19-pandemic-incidence-statistics>
18. Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути? фінальний звіт / Д. Михайлишина, М. Самойлюк, Марія Томіліна. Центр економічної стратегії. 2023. – 120 с.
19. Worldwide Declaration of Local Self-Government / Adopted at the 17th plenary meeting, 28 May 1987. United Nations Digital Library System. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/156504?ln>.
20. Charter on the Conservation of Historic Towns and Urban Areas. (Washington Charter 1987): Adopted by ICOMOS General Assembly in Washington, DC, October 1987. ICOMOS. URL: https://www.icomos.org/charters/towns_e.pdf.
21. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/overview>.
22. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (ETS No.106). *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106>.
23. European regional/spatial planning Charter of 1983. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/native/09000016804c87cb>.
24. European Charter of Local Self-Government of 1985. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/168007a088>.
25. Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level (ETS No.144). *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/144>.
26. European Urban Charter. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/168071923d>.
27. European Urban Charter II. Manifesto for a new urbanity. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/168071a1b5>.
28. European Declaration of Urban Rights of 1992. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/168071923d>.
29. Charter of the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) adopted on 14 January 1994. *Decisions of the Committee of Ministers of the Council of Europe relating to the setting up of the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE)*, CDLR (94) 8. Strasbourg: Council of Europe, 1994. 11 p.
30. Charter of European Sustainable Cities and Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter): approved by the participants at the European Conference on Sustainable Cities and Towns held in Aalborg, Denmark from 24 to 27 May 1994. *European Environment Agency*. URL: www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/charter-of-european-cities-and.
31. Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report (CDL-AD(2002)23): adopted by the Venice Commission at its 52nd session (Venice, 18-19 October 2002) [English edition]. Strasbourg, 2002. 33 p.
32. Code of Good Practice on Referendums (CDL-AD(2007)008) [Or. Fr.]: adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 Dec. 2006) and the Venice Com. at its

70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007) [English edition]. Strasburg, 2007. 24 p.

33. Code of Good Practice in the field of Political Parties (CDL-AD(2009)021) [Or. Engl.]: Adopted by the Venice Commission at its 77th Plenary Session (Venice, 12-13 December 2008) and Explanatory Report adopted by the Venice Commission at its 78th Plenary Session (Venice, 13-14 March 2009). Strasburg, 2009. 59 p.

34. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process (CONF/PLE(2009)CODE1): Adopted by the Conference of INGOs at its meeting on 1st October 2009. Strasburg, 2009. 17 p.

35. Social Charter for Member Cities of the Union of the Baltic Cities. *Union of the Baltic Cities*. URL: <http://archive.ubc.net/documentation,61,368.html>.

References:

1. Batanov O. V. Suchasni mizhnarodni standarty u haluzi mistsevoho samovriaduvannia ta prava liudyny. *Visnyk APSVT*. 2016. №3-4. S. 60-63.

2. Batanov O. V., Kravchenko V. V. Kompetentsiia mistsevoho samovriaduvannia ta pryntsypy yii formuvannia vidpovidno do Yevropeiskoi khartii mistsevoho samovriaduvannia. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. 2012. № 2. S. 43-50.

3. Baimuratov M. O., Hryhoriev V. A. Rol mizhnarodnykh standartiv mistsevoho samovriaduvannia u formuvanni kompetentsii publichnoi samovriaduvalnoi (munitsypalnoi) vlady. Odesa: FENIKS 2003. 160 s.

4. Baimuratov M. Pravova pryroda mizhnarodnykh standartiv mistsevoho samovriaduvannia: vid mizhnarodnoi uhody do implementatsii u natsionalne zakonodavstvo. *Vybory ta demokratsiia*. 2006. № 4. S. 10.

5. Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy / Boryslavska O., Zaverukha I., Zakharchenko E., ta in.; Shveitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini – DESPRO. K. : TOV «Sofia». 2012. 128 s.

6. Demchenko I. S. Stan implementatsii yevropeiskykh pravovykh standartiv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho*. 2011. № 4. S. 149-157.

7. Kaminska N. V. Mizhnarodno-pravovi dzherela munitsypalnoho prava. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2014. № 3. S. 87-92.

8. Kaminska N. V. Kliuchovi napriamy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy u sferi mistsevoho samovriaduvannia. *Biuletyn Ministerstva yustytysii Ukrainy*. 2014. №. 10. S. 84-91.

9. Kopylenko O., Demchenko I. Systema dzherel yevropeiskykh pravovykh standartiv mistsevoho samovriaduvannia. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii yurydychna*. 2011. Vyp. 2011. T. 54. S. 139-145.

10. Mishyna N.V. Yevropeizatsiia konstytutsiinoho prava Ukrainy: problemy i perspektyvy. *Publichne pravo*. 2011. № 3. S. 12-20.

11. Petryshyn O. V., Petryshyn O. O. Mizhnarodni standarty mistsevoho samovriaduvannia v konteksti yevropeizatsiinykh protsesiv v Ukraini. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2016. №. 1. S. 84-91.

12. Fedorenko V. L., Chernenko O. M. Konstytutsiini modeli mistsevoho samovriaduvannia u derzhavakh uchastnytsiakh YeS, Shveitsarii ta Ukraini: monohrafiia. Kyiv: Vydavnytstvo «Lira». 2017. 288 s.

13. Nesterovych V.F. Posylennia roli terytorialnykh hromad u protsesi pryiniattia normatyvno-pravovykh aktiv na mistsevomu rivni v Ukraini. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. 2014. № 3. Spetsialnyi vypusk. S. 384-387.

14. Nesterovych V.F. Metodolohiia komparatyvnoho analizu demokratsii uchasti na rivni mistsevoho samovriaduvannia. *Pravo i suspilstvo*. 2019. № 3. Ch. I. S. 44-50.

15. Nesterovych V.F. Detsentralizatsiia yak konstytutsiinyi pryntsyp zdiisnennia publichnoi vlady na rehionalnomu ta mistsevomu rivniakh. *Naukovi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2019. № 3. S. 47-54.

16. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life / Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. Strasburg, 2015. 58 p.

17. Skilly liudei v Ukraini ta sviti torknulasia pandemiia COVID-19: statystyka zakhvoriuvanosti. *Visit Ukraine*. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3522/how-many->

people-in-ukraine-and-the-world-are-affected-by-the-covid-19-pandemic-incidence-statistics

18. Bizhentsi z Ukrainy: khto vony, skilky yikh ta yak yikh povernuty? finalnyi zvit / D. Mykhailyshyna, M. Samoiliuk, Mariia Tomilina. Tsentr ekonomichnoi stratehii. 2023. – 120 s.

19. Worldwide Declaration of Local Self-Government / Adopted at the 17th plenary meeting, 28 May 1987. United Nations Digital Library System. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/156504?ln>.

20. Charter on the Conservation of Historic Towns and Urban Areas. (Washington Charter 1987): Adopted by ICOMOS General Assembly in Washington, DC, October 1987. ICOMOS. URL: https://www.icomos.org/charters/towns_e.pdf.

21. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/overview>.

22. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (ETS No.106). Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106>.

23. European regional/spatial planning Charter of 1983. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/native/09000016804c87cb>.

24. European Charter of Local Self-Government of 1985. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/168007a088>.

25. Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level (ETS No.144). Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/144>.

26. European Urban Charter. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/168071923d>.

27. European Urban Charter II. Manifesto for a new urbanity. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/168071a1b5>.

28. European Declaration of Urban Rights of 1992. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/168071923d>.

29. Charter of the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) adopted on 14 January 1994. Decisions of the Committee of Ministers of the Council of Europe relating to the setting up of the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE), CDLR (94) 8. Strasbourg: Council of Europe, 1994. 11 p.

30. Charter of European Sustainable Cities and Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter): approved by the participants at the European Conference on Sustainable Cities and Towns held in Aalborg, Denmark from 24 to 27 May 1994. European Environment Agency. URL: www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/charter-of-european-cities-and-towns.

31. Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report (CDL-AD(2002)23): adopted by the Venice Commission at its 52nd session (Venice, 18-19 October 2002) [English edition]. Strasbourg, 2002. 33 r.

32. Code of Good Practice on Referendums (CDL-AD(2007)008) [Or. Fr.]: adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 Dec. 2006) and the Venice Com. at its 70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007) [English edition]. Strasbourg, 2007. 24 p.

33. Code of Good Practice in the field of Political Parties (CDL-AD(2009)021) [Or. Engl.]: Adopted by the Venice Commission at its 77th Plenary Session (Venice, 12-13 December 2008) and Explanatory Report adopted by the Venice Commission at its 78th Plenary Session (Venice, 13-14 March 2009). Strasbourg, 2009. 59 r.

34. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process (CONF/PLE(2009)CODE1): Adopted by the Conference of INGOs at its meeting on 1st October 2009. Strasbourg, 2009. 17 p.

35. Social Charter for Member Cities of the Union of the Baltic Cities. Union of the Baltic Cities. URL: <http://archive.ubc.net/documentation,61,368.html>.

Nesterovych V.F. The system of international standards of local self-government in conditions of decentralization of power. - Article.

The purpose of the article is to define the system of international standards of local self-government in conditions of decentralization of power. Methodology. Comparative, comparative-legal, system-structural, historical and other scientific methods were used to study the problem. The scientific novelty of the publication is to define the system of international standards of local self-government in conditions of decentralization of power. The article states that international regulations are beginning to play a prominent role in regulating local self-government, with the aim of

developing common and universal standards in this field, which should be harmoniously combined with national, regional and local characteristics of local self-government by supplementing them and enriching them with advanced international practices. With the deepening of global and integration factors, the role of international instruments in the field of local self-government in conditions of decentralization of power will only increase. **Conclusions.** The system of international standards of local self-government in conditions of decentralization of power is quite extensive and complex, due to the following features: 1) the multidimensionality of local self-government in conditions of decentralization of power; 2) setting international standards of local self-government in conditions of decentralization of power at different levels by different international organizations; 3) the establishment of international standards of both

“hard law” and “soft law”; 4) the extremely high dynamic of local self-government development, which is influenced by global and integration factors, which results in the deepening of democracy at the local level and the further decentralization of power.

Keywords: international standards, “hard law”, “soft law”, local self-government, decentralization.

Авторська довідка:

Нестерович В.Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ.

ORCID: 0000-0003-2614-0426

Стаття надійшла до редакції 23 квітня 2024р